

RAST

da občutim v sebi le eno veličast vesoljstva tihega
da občutim v sebi le eno veličast vesoljstva tihega
da občutim v sebi le eno veličas

Po petdesetih letih še vedno nič novega pod zamejskim soncem. Vse povojne generacije zamejskih Slovencev so se borile za polnopravni obstoj naše narodne skupnosti v italijanski državi.

Uspela nam je mrtva črka, ki ji danes pravimo zaščitni zakon. Dočakal je prvo obletnico obstoja, nimamo pa še razlogov, da bi se tega "dosežka" veselili.

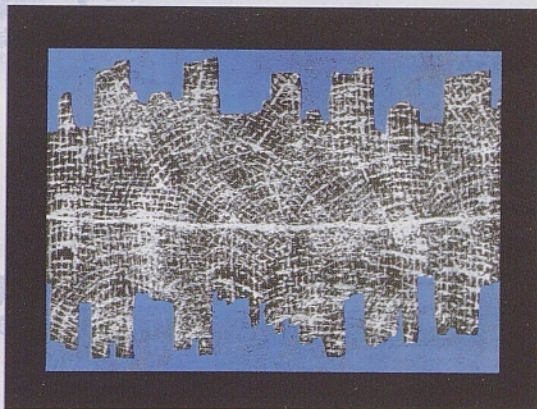
Stanje je zaskrbljujoče. Tudi bodočnosti zaščitnega zakona niso zapisani rožnati časi. Črno obarvani politični predstavniki, katerim sta sožitje in kulturno bogastvo deveta briga, načrtno sabotirajo zakon, ga potiskajo ob rob pravnega reda in ga tolmačijo po mili volji. Bojazni, ki so jih nekateri izrazili že ob sprejetju zakona, so v zadnjem času na dnevnem redu. Zakon nima jasnih določil o osnovnih pravicah slovenske skupnosti v Italiji

(določitev teritorija, odnosi z javnimi upravami, vidna dvojezičnost...) in je podvržen različnim tolmačenjem trenutnih političnih razpoloženj. V bistvu je zakon zelo slab in nezadosten,

ker ne jamči preživetja in rasti naše manjšine. Že res, da ima nekaj svetlih točk (polnopravna vključitev beneških Slovencev v telo manjšine, spoštovanje že doseženih zaščitnih norm), a kaj, ko ostajajo tudi ti dosežki le lepa beseda.

Kje tiči torej problem? Stalno odlašanje izpolnjevanja zaščitnega zakona ne gre iskati le v nam sovražni politični desnici. Desnica nam ni bila nikoli naklonjena in nam tudi ne bo. O tem ni debate, imamo dovolj dokazov. Veljaki desnice so le izbruh okolja ali bolje rečeno tiste Italije, ki goji čisto svoje pojmovanje in apliciranje demokracije. Bistvo neizvajanja zaščitnega zakona je v popolnem sozvočju s stopnjo zrelosti italijanske demokracije.

Moderne evropske demokracije so prepričljivo obračunale z obdobjem med dvema svetovnjima vojnoma in s samimi grozotami druge svetovne vojne. Zgodovinarji, sociologi, politologi, filozofi itd. so stvar proučili, rodila se je plodna debata, ki je pripeljala do skupnih zaključkov. Bili so

Mateja Piccini: "Odsevi",
2. nagrada na likovnem natečaju Skk 2002.

torej položeni skupni temelji, na katerih je začelo rasti pojmovanje demokracije, družbe in države. Bil je opravljeno nujno očiščevalno delo, ki je jasno postavilo mejo med dobrim in zlim. Šele

po tem procesu, ki zahteva veliko moči in časa, je odprta pot demokraciji.

Kaj pa v Italiji? Nič. V Italiji se je rodil fašizem. Italija

je dosledno izvajala potujčevalno politiko terorja v naših krajih. Iskala je imperializma pri nas in v Afriki. Napadala je sosednje države brez vojne napovedi. Odpirala je taborišča (Gonars, Rab...). Bila je zaveznica Nemčije. Preskakovala je od enega zaveznika do drugega. In še bi lahko naštevali. Soočanja z zgodovinskimi krivdami pa ni nikoli bilo. Resnici na ljubo je za to stanje kriva tudi anglo-ameriška povojna politika, ki je videla v Italiji prvi obrambni zid pred "rdečim" vzhodom. Ta čas pa je že dolgo mimo in nič ne kaže, da bi se izpraševanje in očiščevanje vesti polaščalo italijanske civilne in politične družbe. Stari mehanizmi imperIALIZMA se v taki ali drugačni, predvsem pa bolj prefinjeni obliki načrtno izvajajo še danes.

Zaščitni zakon je bil sprejet prav na dan 14. februarja. Tudi v tem pa ni nič romantike: vse bolj si utira pot mnenje, da je sv. Valentin le konvencionalen praznik, ki je pač nujen, a ne občuten.

Mateja Rustja

RAST 02
MAREC 2002

VSEBINA

Uvodnik	1
Agora pod lipo	2-3
MOSP & Klub	4-5
Intervju	6
Literatura	7
Trinajst petnajst	8

**NIČ NOVEGA
POD ZAMEJSKIM
SONCEM**

RAST,
mladinska priloga
Mladike,

34133 Trst,
ul. Donizetti 3

rast_mladika@hotmail.com

Pripravlja
uredniški odbor mladih

Pri tej številki so
sodelovali: Matjaž Rustja,
Jadranka Cergol, Matteo
Feruglio, Martina Slavec,
Primož Sturman,
Raffaella Petronio, Breda
Susić, Susanna Derganc,
Alice Visintin, Nicole
Plettersech, Sara
Blasevich, Robert Štoka,
Mateja Piccini in Matej
Gruden.

Številko sta uredili
Breda Susiće in
Jadranka Cergol

Oblikoval
Matej Susiće

Trst, marec 2002

Tisk Graphart snc
Obrtna cona Dolina
507/10 - Trst

V katerih občinah lahko uveljavljamo naše pravice? Kako naj se obnašamo? Kako naj napišemo pismo in katere zakone lahko citiramo v njem? Kaj lahko vsakdo od nas naredi? Ta so bila le nekatera od številnih vprašanj, ki so jih udeleženci srečanja v četrtek 28. februarja zvečer v Peterlinovi dvorani postavili gostoma Gorazdu Bajcu in Martini Slavec ob njuni predstavitvi brošure Po pravici povedano... Najprej sta mlada gosta predstavila publikacijo, ki je izšla s finančno pomočjo Urada republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije in Zadrúžne Kraške banke. Razdeljena je na osem poglavij, začetni deli so posvečeni zgodovinskemu orisu pravic, ki so jih Slovenci uživali v preteklih časih, sledijo še zanimiva poglavja o Slovencih v odnosih s krajevnimi ter državnimi upravami in s sodstvom. Posebno poglavje je posvečeno tudi zaščitnemu zakonu, dalje je govor o zakonih in razsodbah, ki si jih velja zapomniti, ob koncu pa so še praktični nasveti, kako naj nastopamo in katerih zakonov naj se poslu-

žujemo. Brošura je nastala kot priredba oz. dopolnilo Tečaja preživetja za Slovence v Italiji, ki ga je Krožek Premik organiziral bodisi v Trstu kot v Gorici.

PO PRAVICI Povedano

Veliko bolj zanimiva pa je bila po predstavitvi brošure še debata, ki se je kasneje razvila med mladimi. Prišlo je na dan več vprašanj, idej, predlogov, želja, kot npr. ta, da bi Slovenci v zamejstvu imeli neko posvetovalno službo, pravni urad, kamor bi se lahko ljudje obračali za katerikoli nasvet v zvezi z uporabo slovenščine v javnosti. Največji problem pri uporabi slovenščine v javnosti pa je verjetno v nas samih, v naši notranjosti, ker smo pač toliko let živeli v prepričanju, da v trgovinah, v uradih lahko z uslužbencem govorimo le italijansko, da lahko samo v italijanščini izpolnjujemo katerekoli obrazce, da nas razumejo samo, če govorimo jezik večinskega naroda. To pa ni tako! Najprej se moramo sami naučiti živeti naš jezik, živeti slovenščino naravno, do prvega

premika mora torej priti v naši psihi. Ob tem je bila izražena tudi želja, da bi se promoviralo masovne akcije. Podobno kot je bilo za afero ISTAT, se lahko sprožijo take akcije, ki posameznika spodbudijo in silijo k temu, da uporablja slovenščino tudi v javnosti. Na dan so prišla tudi druga številna vprašanja in predlogi, kot npr. povezovanje z italijansko manjšino v Sloveniji, kjer je dvojezičnost bolj vidna kot pri nas, vprašanje recipročnosti, za katero pa se je izvedelo, da dejansko obstaja ipd. O tem in o marsičem drugem je torej tekla debata med približno 30 udeleženci večera. Če pa lahko izrazim osebno mnenje, bi vseeno podčrtala mogoče premajhno število slušateljev, če pomislimo, da je večer nastal na pobudo Krožka Premik in Mospa ter v sodelovanju s Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo, taborniki Rodu modrega vala in Primorskim psom, ki pravzaprav predstvaljajo najbolj množične in mogoče najbolj reprezentativne mladinske organizacije v zamejstvu. Ali mogoče mladih ta tema ni zanimala? Nezanimanje ali apatija?

Jadranka Cergol

"Kaj sploh imam od tega, da zahtevam zapisnik v slovenskem jeziku (kot je sicer moja pravica),

navsezadnje mi to ne prinaša nikakršnih koristi, prejeto globo bom moral itak plačati, naj bo zapisnik napisan v italijanščini ali slovenščini!"

Na to vprašanje, ki sem ga nekoliko provokativno (ali bolje rečeno naivno) postavil proti koncu debate o uporabi slovenskega jezika v javnosti, sem takoj dobil vrsto odgovorov. "Ker bodo postali s takim ravnanjem odnosi z javnimi organi v maternem jeziku

ne le naša pravica, ampak ustaljena navada!" in "S časom se ne boš čutil več manjvrednega pred uradnikom, ko boš želel

vložiti kako prošnjo v slovenskem jeziku!" in še "Če lahko komuniciraš tudi v javnih zadevah v jeziku, ki ti je bližji, se

sam počutiš manj odtujenega, tudi nastopaš bolj samozavestno kot sicer".

Odločil sem se, da ne bom izzival naprej z vprašanjem, ali smo sploh sposobni izpolniti obrazce s tehničnimi izrazi, ko v resnici teh izrazov v slovenščini sploh ne poznamo...

(dalje) 113

"SLOVENSKO? NO SE POL..."

Srečanje mladih v Peterlinovi dvorani (foto B. Susič).

Seveda sem že vnaprej vedel, kakšni bodo odgovori na moje vprašanje, mislim pa, da si to vprašanje postavi velika večina zamejskih Slovencev, potem ko jim razložiš,

da lahko govorijo v uradih slovensko. Kljub tozadevnim zagotovilom pa slovenščine ne uporabljajo, ker je zamudno: stvari se zavlečejo, če moraš vsakokrat zahtevati obrazce v slovenščini: uradniki ti grobo odgovorijo, da "no se pol". Mnogo zamejcev pa niti ne ve, da imajo to pravico, ali kaj pravzaprav zaščitni zakon pomeni. Po mojem mnenju bi se situacija lahko spremenila, ko bi stranke vedele, da imajo resnično in takojšnjo možnost uporabe slovenščine v vseh javnih uradih; če veš, da te razumejo tudi po slovensko, in visijo na zidovih dvojezični napisi, je dosti bolj verjetno, da boš

pogovor začel z "dober dan" kot pa z "buon giorno". Žal napisov v urade ne more obešati navaden državljani, pač pa obstajajo za to odgovorni organi, toda vsi dobro vemo, kdo zaseda županov stolček v Trstu, kdo so njegovi "svetovalci", in poznamo njihov odnos do Slovencev, zaradi tega ne bi postavljaj preoptimističnih hipotez o uveljavljanju naših pravic.

Ce bi seveda krovni organizaciji imeli kaj več vpliva, bi se položaj manjšincev lahko nekoliko spremenil na boljše, očitno pa imata precejšnje težave, predvsem zaradi pomanjkanja sredstev.

Matteo Feruglio

Jezik, ki ga med sabo govorimo, tako malo zveni v kraju, kjer bivamo. Slovenščino smo zaprli med štiri zidove, stlačili v nekaj ulic, zapisali med črte šolskih zvezkov. Zdi se, kot da izven tega ne more in ne zna zveneti. Tako smo jo prepustili nemosti kot otroka, ki ga nočemo naučiti jezika tega sveta. In sedaj zadovoljno grgramo med sabo, misleč, da je to največ in najboljše, kar lahko storimo z njo.

Jezik pa je velik in širok kot svet in ni je reči, čustva in dejanja, ki ga ne bi doživljali preko besede,

tihе ali glasne, toda neizbežne. Če je v slovenščini ne najdemo, jo lahko odtržemo od italijanščine. Toda s tem le napolnimo praznino, ki od spodaj traja še naprej. Nemost, v katero silimo svoj jezik, pa nas vedno bolj prodirajoče poriva v zakrnelost in v majhnost, ki nimata veze s številkami.

Uporaba slovenskega jezika izven zasebnosti, v najširši, tudi najbolj banalni javnosti, poznavanje njegovih izraznih zmožnosti, omogočanje njegovega zvenenja skozi čas in prostor, ki ga bivamo, nam dajejo edinstveno priložnost, da celostno zaživimo. Zato je treba našo slovenščino povleči iz domov, šol, društvenih dvoran, pa tudi iz sredstev javnega

obveščanja, na dan. Prepusti moramo, da zveni tudi pred in za druge, ki je ne poznajo. Od svečane in visoke kulturne prireditve jo moramo tudi kot posamezniki vgnesti in vsakodnevno življenje, od vložitve navadne prošnje do plačila kake položnice.

To ni le etična izbira. To je tudi pravica in dolžnost, ki smo jo vzeli nase, ko smo začeli biti državljani demokratične družbe, ki je osnovne človekove pravice, kot je manjšinska pravica do uporabe materinega jezika v javnosti, lahko se potrdila, nikakor pa ne "dala". Ponavadi pa se obnašamo tako, kot da tega ne bi vedeli, in gojimo le tisto, kar nam je bilo dano. Marsikaterih pravic, ki so (da ne bo pomislekov) prav tako in celo večkrat zapisane v zakonih, pa ne koristimo, čeprav je edini način, da se udeležimo le ta, da se jih poslužuje čim večje število ljudi.

Zakaj tega ne počenjamo, je vprašanje, ki sega globoko in globlje od samopodobe, ki jo imamo o sebi. Dejstvo pa je, da se na tak način, s pristajanjem zgolj na tiste pravice, ki jih že uživamo (šola, domače društvo, tiskana beseda ipd.), sami okrnjemo v samozadostno skupnost. Uresničevanje vseh, kolektivnih in individualnih pravic, med katerimi je tudi pravica do uporabe materinega jezika v odnosu do oblasti, pa vsakega posameznika opogumlja in mu omogoča, da polno, sproščeno in odprto je, kar je, s Sabo in z Drugim.

Martina Slavec

SLOVENŠČINA, KI ZVENI

V soboto, 16. februarja je bilo v Peterlinovi dvorani v Trstu nagrajevanje mladih ustvarjalcev, ki so sodelovali na letošnjem literarnem, likovnem in fotografskem natečaju. Natečaje že tradicionalno prireja Slovenski kulturni klub, in sicer ob prazniku slovenske kulture.

Kot je uvodoma povedala mentorica SKK Lučka Susič, je bila letos udeležba manjša kot prejšnja leta. Na natečaju se je predstavilo skupno 19 ustvarjalcev in sicer 8 na literarnem, 7 na likovnem in 4 na fotografskem področju (ena fotografska kompozicija pa je bila sad skupinskega dela). Komisije so bile takole sestavljene: literarno komisijo sta sestavljali prof. Marija Cenda in prof. Alenka Štoka, likovno prof. Magda Jevnikar in Štefan Pahor, fotografsko pa Marij Maver in Marjan Jevnikar.

Komisija je literarne ustvarjalce razdelila v dve skupini: v skupini višješolcev prvih dveh nagrad ni podelila, 3. nagrado sta prejela dva avtorja, in sicer

Aleks Jevnikar in Matteo Dimai. V skupini mladih od 19. do 30. leta starosti je 3. nagrado prejela Zulejka Paškulin, 2. nagrada je pripadla Raffaelli Petronio, 1. pa Martini Slavec.

Izidi likovnega natečaja so bili sledeči: 3. nagrada je pripadla

NATEČAJ MLADIH USTVARJALCEV 2002

Karin Desco za sli-

ko Variacije na temo, na drugo mesto se je uvrstila Mateja Piccini z delom Odsev, 1. nagrado pa je odnesla Zinajda Kodrič z delom Privid.

Fotografski natečaj pa se je takole razpletel: 3. nagrado je prejel Matej Gruden s slikami, ki prikazujejo sončni zaton, 2. nagrado Katja Rupel za zbirko fotografij Utrinki, 1. mesto pa Ljuba Sancin z delom Čakajoč na....

Vzporedno z ocenjevanjem komisij je potekalo tudi glasovanje publike. Zato da bi lahko udeleženci večera lahko ocenili literarna dela so člani gleda-

liškega krožka SKK (Lavinia Škerlavaj, Alja Šturman, Ivo Lachi in Breda Susič) recitali pesmi in prozo različnih avtorjev. Seveda pa so bila tudi likovna in fotografska dela na ogled. Kot komisiji, je bilo tudi publikli najbolj všeč literarno delo Martine Slavec, prav tako likovno Zinajde Kodrič in fotografsko Ljube Sancin.

Nagrade so tudi letos prispevali sponzorji: Zadrufna kraška banka je za vsako prvo nagrado darovala 50 evrov,

Praznik mladih ustvarjalcev ob dnevu slovenske kulture.

draguljarna Malalan z Opčin je za druga mesta podarila zapestne ure Swatch, za tretja mesta in nagrade publike pa je založba Mladika podelila knjižni dar.

Primož Šturman

UTEMELJITVE NAGRAD LIKOVNEGA, FOTOGRAFSKEGA IN LITERARNEGA NATEČAJA 2002 SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA:

ZAPISNIK KOMISIJE ZA LIKOVNI NATEČAJ:

Komisija je dodelila **3.mesto** delu **VARIACIJE NA TEMO**. To sta dve risbi, ki prikazujeta isti motiv, to je konja. Delo se odlikuje po dobri tehniki in ročni spretnosti v oblikovanju. Avtorica je **KARIN DESCO**.

2. nagrado prejme delo **ODSEV**. Grafični pristop je izviren in učinkovit ter omogoča kompozicijsko ubranost in povednost v dinamični simetriji. Avtorica je **MATEJA PICCINI**.

1. nagrado prejme slika z naslovom **PRIVID**. Avtorica **ZINAJDA KODRIČ** je hudomušno

predstavila surrealno podobo, pri tem pa dokazala dobro tehniko in sposobnost upodabljanja človeškega obraza. Kar dvigne delo nad druge, pa je ekspresivnost celotne kompozicije.

KOMENTAR: Komisija je imela negativen občutek zaradi maloštevilnih del, ki so prispela na natečaj. Težko je verjeti, da je samo sedem mladih iz cele pokrajine pripravljenih na udeležbo na likovnem natečaju. Komisija opazha, da je med mladimi prisoten strah pred slikanjem. V delih je namreč zelo opazna neka šolskost, oziroma preveč izstopa pomanjkanje osebnega pristopa do ustvarjanja. *(dalje)*

ZAPISNIK KOMISIJE ZA FOTOGRAFSKI NATEČAJ:

Natečaja se je udeležilo samo pet avtorjev, vse fotografije pa so na več kot zadovoljivi ravni.

Komisija je dodelila **3.mesto** skupini štirih fotografij sončnih zatonov na tržaški obali. Avtor je **MATEJ GRUDEN**.

2. nagrado prejme delo **UTRINKI**. Kompozicija fotografij nam zna prikazati navadne in nenavadne prizore velemesta. Tudi predstavitev je izvirna. Avtorica je **KATJA RUPEL**.

Na **1.mesto** se je uvrstila avtorica **LJUBA SANCIN** z delom **ČAKAJOČ NA...** To je kompozicija fotografij, ki prikazujejo stole mestnih barov. Delo odlikuje originalen pristop in smisel za opazovanje.

ZAPISNIK KOMISIJE ZA LITERARNI NATEČAJ:

3. nagrado prejmeta dva avtorja, ki spadata v skupino višješolcev, in avtorica, ki je že dokončala višješolski študij. Nagrajena višješolca sta **ALEKS JEVIKAR** z balado **USODA** in **MATTEO DIMAI** s 14. sonetom iz sonetnega venca **RAJ NA OBROKE**. Tretjo nagrado prejme še avtorica **ZULEJKA PAŠKULIN** za črtico **MOJ TI**.

Utemeljitev: kratka pesem **USODA** je moderna balada, v kateri mladi avtor **ALEKS JEVIKAR** spretno stopnjuje napetost do tragičnega dogodka.

MATTEO DIMAI je že večkrat sodeloval na natečaju SKK s svojimi soneti. Med njegovimi letošnjimi prispevki nagrajeni sonet izstopa po izvirnosti prispodob in discipliniranosti ritma ter rime.

Črtica **MOJ TI** avtorice **ZULEJKE PAŠKULIN** se odlikuje po metaforiziranem jeziku, bralca pa preseneti z izvirnim razpletom razmišljanja.

2. nagrado prejme **RAFFAELLA PETRONIO** za niz devetih pesmi s pretežno ljubezensko vsebino. V njeni metaforiki prevladujejo drzne sinestezije in barvno niansirane podobe, opazno je modernistično iskanje. Kljub temu je vsebina razvidno in neposredno podana.

1. nagrado prejme **MARTINA SLAVEC** za novelo **POGLEDAL ME JE**. Gre za prozo, ki izstopa po obsegu, je pa tudi privlačno branje. Avtorica nam v prvoosebni pripovedi prepričljivo prikaže celo vrsto notranjih vzgibov modernega dekleta, ki opazuje svet okoli sebe skozi prizmo svojih ljubezenskih in življenskih pričakovanj. Opis vsakdanjega utripa mestnih prizorov je karseda natančen, razčlenjevanje lastnih občutkov prav tako. Novela razodeva tudi bogat besedni zaklad.

KRVOLOČNI LUNIN VZHOD

Nocoj se izrablja čarovnija,
diši po rojstvu novih zvezd.
Narava je divja, ti dobro veš.
A tudi ta noč ne more ugasniti žareče moči
tvojih hipnotičnih oči.
Tvoja vroča pesem odmeva po tej deviški
dolini.

Je veter med tihimi drevesi.
Rojeva gibanje med oblaki.
Čista studenčnica postaja lava, nocoj.
Si nedolžen, angel,
in poguben,
da bi ti zasadila bodalo v srce
in pila tvojo kri.
Krvoločni lunin vzhod mi kriči v ušesih.
Energija tisoč vesoljskih eksplozij,
trčenje dveh Supernov;
to sva jaz in ti.
Prosim, pusti mi maščevati se
samo enkrat,
saj vseeno zmagaš vedno ti.

TUDI TA SOBOTA

Zelene žalosti nas, ki smo še na pragu življenja.
Tako pravijo.
Tudi ta sobota odhaja neslišno,
brez sledov na mojih dlaneh.
Morda hočem preveč od te pomladi,
ki je še bolj naivna kot jaz...
in se smehljam sebi, svojim načrtom,
ki jih ta prihajajoči mrak kmalu požre.
Prihajajoči mrak, ki megli to zeleno dolino,
da nima več obrisov,
kot jih nimam več jaz.
Kot če bi mi bilo vse vseeno
sedaj.
V mraku odhaja ta sobota,
še ena sobota.
Zdaj lahko vidim le še svoje žejne oči,
polne pričakovanja,
kako izgorevajo v temi
in odsevajo v tem svežem mraku.

Raffaella Petronio,
2. nagrada na literarnem natečaju SKK

Temne intenzivne oči, plah nasmeh, skromna drža, prijazni odgovori. Susanno Derganc, osemnajstletno

Tržačanka, maturantko trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois sem prvič srečala na Prazniku mladih ustvarjalcev, ki ga je ob Prešernovem dnevu priredil Slovenski kulturni klub. S svojo črtico je sodelovala na literarnem natečaju. Ponovno sva se srečali nekaj dni potem, ko je prejela prvo nagrado za prozo na literarnem natečaju

SUSANNA DERGANČ: ZMAGOVALKA NATEČAJA "NADA PERTOT"

"Nada Pertot", ki je namenjen višješolski mladini. Ob tej priložnosti sem jo prosila za kratak intervju. Razglasitev natečaja je bila na "kulturnem žuru", ki so ga dijaki slovenskih tržaških višjih šol priredili 15.marca v športno-kulturnem centru v Zgoniku, da bi na poseben in svojevrsten način proslavili dan slovenske kulture. Tako so priredili ustvarjalne delavnice in zaključni nastop, med katerim so tudi nagradili zmagovalce omenjenega literarnega natečaja. Poleg Susanne je najvišjo nagrado odnesla Nataša Gombač, in sicer za poezijo.

Susanna, kako si začela pisati, od kod to veselje?

Že lani sem sodelovala na natečaju "Nada Pertot". Da sem začela pisati, ima glavno zaslug mojo profesorico slovenščine, ki dijake v razredu zelo spodbuja, da bi pisali in sodelovali na raznih literarnih natečajih. Meni je to všeč: če imam kako idejo, jo vržem na papir.

Kdaj si se začela zanimati za literaturo?

Kaj ti je všeč brati? Imaš kakega avtorja, ki ti je posebno pri srcu in po katerem se gleduješ?

Ne, ne bi mogla reči, da mi je kak avtor bolj pri srcu kot drugi. In niti nimam kakega vzornika. Začela sem se zanimati za slovensko literaturo. Brala sem dosti Cankarja, trenutno pa sem se lotila Kosmača.

O čem navadno pišeš? Katere teme si se na primer lotila v črtici, za katero si prejela prvo nagrado na natečaju "Nada Pertot"?

Natečaj je imel določeno temo, predpisan naslov, to so bili verzi iz Prešernove poezije Slovo od mladosti. Glavni junak moje zgodbe je fant, ki ga srečamo v sobi neke bolnišnice. Čas preživi tako, da skuša kaj napisati. Od tu razmišljanje o življenju in ustvarjalnosti.

Zgleda, da ti je tema ustvarjalnosti zelo pri srcu, saj si jo obravnavala tudi v črtici, ki si jo poslala na letošnji natečaj Slovenskega kulturnega kluba (omenjena črtica sicer ni bila nagrajena, vseeno pa jo objavljamo že v tej številki Rasti, da tako bolje predstavimo njeno avtorico Susanno - op.ur.). Kaj misliš o ustvarjalnosti današnje mladine, tvojih sovrstnikov. Nekateri predstavniki starejših generacij se pritožujejo, da so mladi apatični: se ti strinjaš s to oceno?

Meni se zdi, da je veliko mladih, ki radi ustvarjajo. Tak vtis in dokaz za to sem dobila nenačakano tudi na letošnji Prešernovi proslavi - "kulturnem žuru" v Zgoniku. Tam se mi je zdelo, da je današnja mladina zelo ustvarjalna, kar je zelo pozitivno. Seveda mora vsakdo neke začeti. Vendar samo če se mladi ne ustavijo samo pri branju (denimo za literaturo), pač pa najdejo pogum, da tudi sami kaj ustvarijo, preidejo od pasivnega sprejemanja k aktivnosti. Taki mladi so mi všeč: ko so aktivni in živi, ko sooblikujejo svet.

Hvala za pogovor, Susanna, in veliko uspeha na državnem izpitu, oz. maturi!

Breda Susič

**"VŠEČ SO MI MLADI,
KI SO AKTIVNI
IN USTVARJALNI"**

Spodaj in desno, Matej Gruden, 3. nagrada na letošnjem foto-grafskem natečaju Skk.

Vesele note neke skladbe so igrale v zraku in nežni zvoki so obarvali igranje v spomladanski ples; svetlo zelena barva listja, zlato topli zrak, sinje modro nebo, čudovite barve cvetov, pekoče sonce in brezmadežno bele peruti ptic...vse je mrgolelo in živelo v zraku, nasičenem s cvetovi in začimbami, kot v sliki, naslikani z barvami veselja.

Naveličana sem bila vsega: ljudi, vlažnega poletja in tega malega mesta...odpotovala sem, daleč proč.

Razgrnila sem zaveso in približala stol k beli mizi. Razgled je bil čudovit, neskončen in skoraj neresničen...

Vzela sem dobro ošiljen svinčnik in sveže bele liste, da bi nanje natisnila kot v spomin te živeče razglednice, enkratne občutke in ukradene fotografije tega sveta.

Besede so bile raztresene kot palme na svetlih plažah in so bežale kot peščena zrnca. Verige se niso razpletale. Vstala sem in se sprehodila po sobi, postajala sem živčna. Če tu ni navdiha, ga verjetno nikjer ne bo... Čas je mineval in list je bil še vedno bel, nedotaknjen.

Odhodu pa sledi prihod, kot iz smrti zopet v življenje, kot iz realnosti v lepe sanje.

Ob vsakem povratku me spremlja in zvesto pričakuje luna tudi pozno ponoči, da me objame, se mi posmeje in me

poljubi ter prelije svoj drobní lesketajoči se prah v oči. Malo ga tudi poseje v morje, tako da, ko se s svojega neudobnega sedeža v spanju obrnem proti šipi, se moje trepalnice trudno dvignejo in pogled zaskelijo vedno isti dobro znani žarki.

Takrat se zavem, da so celo lepši kakor sanje, in popolnoma zaplavam v realnost.

Morje me objame in mehko zaziba med čermi in penečimi se valovi. Sveži zrak se razpotegne od njegovega slanega srca in plave konsistence, ta se pomeša z zelenimi borovimi iglicami med razčlenjenimi vejami, ki se gibljejo na nežnih notah vetra. Takrat se vožnja pospeši in pride trenutek, ko moram izstopiti iz sanj in se vrniti v še neznani svet, v neznano okolje. Kdo živi tu? Kateri jezik govorijo?

Lepe palače, visoke sive skale, kamorkoli pa se obrnem, me luna spodbuja na nebu, da se takoj sprehodim po tem neznanem delčku zemlje.

Nenadoma pa, ko mi zvezde pomežiknejo, obleži na plaži trdega peska spominov podoba in zgodovina tega mesta.

Spomini, ki jih včasih prinesejo valovi iz globin morja. Pohitela sem po nabrežju v objem starega znanca. V okolici ni bilo nikogar, samo moje tri stopničke v morje, ki so me še vedno pričakovale, in tudi rahla sveža morska sapa.

Najprej sem stopila na prvo stopnico, nato sem postavila stopalo na drugo stopnico in se usedla. Korak pred menoj je bilo

že modro zeleno morje. Majhni valovi so butali ob beli kamen, da so se dolgi zeleni lasje alg česali naprej in nazaj.

Naslonila sem hrbet na trdi zvesti kamen in zaprla oči. Z njimi sem zaprla ves temni oblak spominov v steklenico in jo vrnila morju.

Zadihala sem globoko in Trst je bil zopet v mojem srcu, sestavni del moje duše.

Vsaka luč se razpotegne na morju v oranžne in rumene madeže, ki oživijo valove v

razčlenjene črte in figure. To je ogledalo za zvezde, za tiste zvezde, ki so naše življenje, naša preteklost in naš cilj.

Če bi odhodu ne sledil povratek, bi zadnjič zatisnila veke v tropskem podnebjju, za zaprtimi očmi pa bi prehodila vso pot do lune in do rjavega ljubja borovega debla. Takrat se bo tudi moja zvezdica spustila v morje, v tišino noči, in šum suhih hrastovih listov do morja, v globino, da se bo površina lesketala kot pod luninimi žarki. Z morja pa bodo moje diamantne oči večno opazovale to visoko zeleno gmajno do sivih razpokanih in od vode razjedjenih skal. Mrzli tokovi me takrat ne bodo premaknili, niti najhujši valovi pretrgali od rdeče prsti in trdih korenin.

Pa čeprav se umakneš, gredo besede dalje...

Susanna Derganc

UTRINKI NOČI

Španija, zmes različnih kultur: arabske, afriške, evropske...

Italija, Trst, Kras: italijanska, slovenska, kraška kultura!

V preteklih tednih so nas obiskali španski vrstniki, da bi spoznali naše okolje, kulturo in navade, kot smo jih mi spoznali v lanskem šolskem letu, ko smo bili v Španiji v okviru projekta o prostovoljnem delu.

Tako so letos Španci preživeli teden dni v objemu kraške okolice in tržaških zanimivosti, slovenskih značilnosti,

spoznali so naša zanimanja, naše navade ter neizmerno lepoto naših krajev. Pri tej izmenjavi pa smo opazili, da so njihove navade zelo različne od naših od kuhinje do zabav, od obnašanja do zanimanj... Spoznali so torej srce Krasa, Gorice, Slovenije... lepoto, prijaznost, vljudnost naših ljudi.

V današnji družbi je namreč koristno, da se mladi čimbolj odpiramo, da spoznavamo nove ljudi in kulture, saj kot pravi pregovor "več znaš, več veljaš".

Alice

S španskimi vrstniki smo preživeli teden dni. Bilo je res zanimivo poslušati njihovo mnenje o našem načinu življenja, saj živimo tako različno, kot da bi prihajali z dveh različnih celin.

Spomin iz lanskega obiska dijakov liceja F. Prešeren v Španiji.

Španka, ki sem jo jaz gostila, mi je opisovala, da je pri njih vse bolj umirjeno in sproščeno, pri nas pa se vse odvija v frenetičnem ritmu. To smo sicer tudi sami opazili, ko smo bili lansko leto v Španiji. Mi namreč živimo pod neprestanim stresom, pri njih pa si nihče ne ustvarja problemov. To je tudi bistvena razlika, ki je prišla najbolj do izraza pri naši izmenjavi. Opazili pa smo, da so Španci tudi pretirano izbirični, razočarali so nas pri svojem obnašanju ob mizi, pa tudi pri ogledovanju najrazličnejših zanimivosti. Že pri hrani, ki so jo pustili na krožniku, so se z njo igrali in niso pomislili, da bi lahko tisto hrano tudi odvrgli za živali. Pri tem sem imela vtis, da so Španci izredni brezbrizneži. Pri ogledovanju zanimivosti, muzejev in cerkva, priznam, da je včasih dolgočasno, vendar mislim, da je vsakdo zmožen poslušati vodiča v tišini in to predvsem zaradi olike in spoštovanja.

O programu, pripravljenem za goste, bi izrazila zelo pozitivno mnenje, saj je bil dobro načrtovan in kar se da učinkovito tudi izpeljan. Izven programa pa smo se trudili, da smo Špancem čim boljše organizirali večerna srečanja, jim pripravili zabave, tako da bi o nas in o Trstu ohranili čim lepši spomin. Ponudili smo jim tudi koncert country glasbe, čeprav niso kazali velikega navdušenja za to.

Iz vsega tega se da razbrati, da je bilo res težko pripraviti zanje kako zabavo, čeprav smo ob koncu le opazili, da so se pri nas imeli lepo, da so jim naši kraji všeč in da bi se pri nas želeli še za nekaj dni zaustaviti.

Nicole

Zaradi natrpanega programa je bilo prostega časa bolj malo in še ta je bil v glavnem ob večernem času. Tako smo našim vrstnikom iz Logrona pripravili obisk dveh agroturizmov, in sicer najprej v Bajti, v Saležu, nato še v Zagradcu, kjer so lahko

sami spoznali tipične kraške jedi in naše navade, a pri tem niso kazali posebnega navdušenja, saj so s ponosom zatrjevali, da je španska hrana veliko boljša. V sredo pa so za večerjo poskrbeli vrstniki iz Gorice, ki so naše goste popeljali na Jeremitišče, tam poskrbeli za večerjo ter pripravili koncert ansambla goriških študentov. V vseh teh dneh smo se vračali domov v poznih večernih urah, zato smo upali, da bomo lahko vsaj četrtek večer preživeli doma. A Španci si tega niso želeli, zato smo se razdelili v tri skupine, od katerih je ena preživela večer v društvu na Proseku, druga v Trstu, tretja pa v Oxisu, kjer je poslušala koncert country glasbe. V petek zvečer smo Špancem ponudili pizzo pri Vetotu na Opčinah in jih nato popeljali v pub Liverpool. Sobotni večer pa smo sklenili v našem vsakotedenskem zbirališču, in sicer pri Borisu pri Briščikih. Nedeljski dan je bil posvečen sprehodu po Rilkejevi poti, zvečer pa nazaj grede še kratek postanek pri Vetotu. Naši gostje se niso mogli z lahkoto privaditi našim večernim uram povratka domov, saj so njihove navade povsem različne od naših.

Sara

Izkušnja s španskimi vrstniki je bila zame življenjsko zelo pozitivna, saj sem spoznal popolnoma drug svet, drugačne navade in drugačne ljudi. Seveda pa je bila ta izmenjava tudi zelo naporna in utrudljiva ter je zahtevala od nas precejšnjo organizacijo, saj takih medkulturnih srečanj mi sploh nismo vajeni. Pozitivna stran pa izstopa tudi v tem, da so tovrstna srečanja vključena v šolske projekte, saj šola ne pomeni samo buljenje v knjige ali učenje, ampak tudi konkretne izkušnje, take, kakršnih kot dijak ne bom nikoli pozabil.

Robert